POŠTARINA PLAĆENA U GOTOVU

OBITELJ

BR. 30 U ZAGREBU 23 SRPNJA 1933

SLIKE IZ VRISNIKA

NA OTOKU HVARU

Lijevo:
PRED CRKVOM SV. ANTUNA U VRISNIKU

Među najljepše naše krajeve, koje je Božja ruka osobito ukrasila, spadaju naši otoci. Malena njihova mjestanca smještena većinom u uvalama, s bijelim kućicama na jednom skupu, pružaju nesamo čovječjem oku veliki užitak, nego po smještaju, okolini, neobičnoj pitomosti i gostoljubivosti naroda daju vrlo ugodno boravište. Otok Hvar sa svim tim odlikama stoji među prvima, a u mnogočem i na prvom mjestu. Sam grad Hvar je nadaleko poznat kao najugodnije ljetovalište. Ali nesamo Hvar nego i sva mjesta u njegovoj unutrašnjosti zaslužuju osobitu pažnju posjetilaca Dalmacije. Ovdje donosimo nekoliko slika iz Vrisnika. Mjesto sa niti hiljadu duša svojim romantičkim položajem s crkvom među visokim šutljivim čempresima i prekrasnim vidikom, poseban je primjer idile. Naše slike s priredaba Djev. Društva Srca Isusova pokazuju i osobiti ukus u priređivanju i izvedbi prikazivanih komada. Osobitu pohvalu zaslužuju voditelji župnik velč. g. Blašković i učitelj Ivčević. K.

PRVOPRIČESNICI OSNOVNE ŠKOLE U VRISNIKU
sa svojim vjeroučiteljem veleč. Blaškovićem i svojim učiteljem g. P. Ivčevićem

PRIKAZIVANJE „NAĐENE KĆERI" U VRISNIKU
Prizor iz III. čina. Kornelija prepoznaje svoju izgubljenu kćer Fabiju

DILETANTICE DJEVOJAČKOG DRUŠTVA SRCA ISUSOVA
prigodom prikazivanja „Nađene kćeri" u Vrisniku na otoku Hvaru

Najzdravija hrana sela i grada

Napisala Ljudmila Vršovski

Čim se čovjek rodi na svijet, prva hrana, koja njegov organizam osposobljuje za život, jest mlijeko. Bijela tekućina, koja sadržaje sve ono glavno, što čovječjem tijelu treba za njegov razvoj. Ne kazuje li nam već to dovoljno jasno, kako mlijeko treba i u kasnijem svom životu čovjek da drži ponajglavnijom svojom hranom? Nažalost mnogi i mnogi baš tu tako blatvornu hranu odnemaruju i priklanjaju se raznim drugim vrstama hrane, koje nisu ni izdaleka tako dobre, tako zdrave, a ni tako jeftine. Gradski čovjek gotovo misli, da ne bi mogao živjeti, ako nema svaki dan mesa na stolu. Pa i na selu, ako i ne može biti svaki dan mesa, ono će biti svašta drugo, samo redovito najmanje mliječne hrane. Osobito se to zanemarivanje mlijeka kao hrane nažalost uvriježilo po onim selima, koja su bliže gradovima i koja imadu organizovanu prodaju mlijeka za gradove. Tu mnogi hoće da i posljednju kapljicu mlijeka unovče, osobito danas, gdje se za seljačke proizvode tako malo dobiva, te seljak ne može da smogne toliko gotovih novaca, koliko mu za život treba. A ne znaju takvi, kako prodajući i ono mlijeko, koje bi im trebalo za vlastitu potrebu, prodaju zapravo svoje zdravlje.

Selu je oduvijek uz hranu od žitarica mlijeko bilo najglavnija hrana. To je već od prirode tako uređeno. Seljak odgaja krave, seljačkoj kući bez krave manjka jedan od glavnih stupova života i napretka, seljak je upućen na to, da se u svojoj prehrani osloni na svoju kravicu. Jeste li čitali divni Baarov roman »Za kravicu«? To je slavospjev kravi, toj hraniteljici sirotinjske kuće na selu. Ta je pripovijest izvađena iz seljačke duše onako, kako on proživljuje onu prirođenu potrebu za mliječnom hranom. Tkogod tu knjigu pročita, ne će mu biti žao. Ona otkriva nesamo dubljinu seljačke duše prikazane u jednostavnosti svagdanje životne borbe, nego nas zadahnjuje i jačom spoznajom, što znači krava u životu seoske obitelji. A što vrijedi za obitelj na selu temelj je onoga, što treba da vrijedi i za svaku drugu obitelj.

Od davnina su ljudi poznavali, kako blagotvorno djeluje mlijeko na čovječje zdravlje. U mlijeku su sve one sastojine, koje su našem tijelu neophodno potrebne: to su bjelančevina, mast, mliječni šećer, razne važne soli i voda, a osim toga dragocjene vitamine, bez kojih uopće ne može biti zdravlja. Jedna litra dobrog i zdravog mlijeka daje tijelu toliko, koliko pol kilograma mesa ili 9 jaja. No uza sve to samo mlijeko odraslom čovjeku ipak ne bi bilo dosta za prehranu na dugo vrijeme, nego uz mlijeko treba i druge, osobito biljne hrane: kruha, drugih jela od brašna, povrća, voća itd.

Osim samog mlijeka i mliječni proizvodi — sir, maslac, vrhnje — vrlo su važna i zdrava hrana. Ne bi se smjelo dešavati, da majke, umjesto da svojoj djeci daju maslaca, koji zlata vrijedi za dječje zdravlje, i zadnji komadić prodaju. Isto tako seljanke i sir katkada sav prodadu, umjesto da ga priušte i svojoj porodici. I mliječnih jela trebalo bi što češće da bude na svakom stolu: to su osobito mliječne juhe, tjestenine sa sirom, drobljenac, palačinke, krumpir s maslacem, riža na mlijeku, žganci s mlijekom, razni naduvci itd.

Mlijekom i mliječnim jelima se hraniti znači učvršćivati zdravlje u kući. Ta zar ne dajemo i bolesnicima u prvom redu mlijeko? Ali nije jedini razlog zdravlje, zašto treba da što više uzimamo mliječne hrane, nego je tu važan i gospodarski razlog: mlijeko je s obzirom na sadržaj hraniva najjeftinija hrana. A to znači mnogo, osobito u današnja teška vremena. To vide ljudi po svem svijetu, pa se zato kod svih najprosvijetljenijih naroda sve više i više troši mlijeko.

NE OTIMA LI VAM SE POGLED ZA OVOM DIVNOM POSLASTICOM?

Načinite je sami: Kuhani sok od trešanja ili višanja, a može biti i od malih kajsija ili šljiva bjelica, prokuhaj sa razmekšanom želatinom, šećerom i nešto limunova soka, dok ne prevrije. Zatim prelij voće tim sokom. Ta se smjesa uspe u posude, koje su prije dobro isprane, pa se pusti, da ohladi. Kad ohladi, onda se izvrne. Lijepo se nameće u zdjelice, nakiti unaokolo slatkim vrhnjem i uresi vijencem voća unaokolo i na vrhu, kako to slika pokazuje. To je izvrsna popodnevna poslastica, za kojom će se svatko, tko vam dođe sad u ljeto u posjete, ako mu je ponudite, otimati, te je se ne će moći dosta nahvaliti

DOMOVINA U SRCU

NAPISALA N. MÜLLER
PREVELA Z. CVITANIĆ

»Don-don,« zvoni zvono. »Djeco, dođite žurno, sakupite se!«

U velikom školskom dvorištu odmah je sve živo i veselo. Ali čudno, danas se skupio mali brbljavi puk na jednom mjestu, kao da gleda neko čudo. Što to gledaju, Bože moj? Već se i druge Evine kćeri žure onamo...

Posred plavih i crnih glavica stoje tri strane djevojčice sa smeđim ispaljenim licima, crnom kudravom kosom i crnim velikim očima. Šarene haljine vise, duge i široke, na mršavim tjelesima. Čine se kao šarene ptičice iz dalekih krajeva. Najstarija od te djece ogrnula se kao vatra crvenim rupcem. Kao prijeteći sijevaju njezine oči i promatraju prisutne: »Ako se usudite vikati na ove male, jao vama! Ja ću vam se osvetiti!« Kod toga raširi svoje mršave ruke i zakloni manje svoje sestrice kao prava majka, a one se skloniše kao pilići pod krila kokoši.

Djeca stoje i gledaju. »Cigani,« ide od usta do usta. Oni iz prvog razreda važno pripovijedaju: »One dvije su u našem razredu, manjoj je sedam godina, a većoj devet.« A ona najveća? To opet znaju drugi. »Njoj je već trinaest godina, a ide u treći razred.« Je li to čudo? Onda svi sipaju svoje znanje, šapuću o Ciganima, koji su »pogani i koji kradu djecu.« Bojažljivi pogledi upravljeni su na one tri djevojčice.

Međutim njihove velike oči gledaju na kruhove debelo namazane maslacem. I one su gladne... Upravo jedna devetgodišnja djevojčica hoće da očisti svoju naranču. Tad se sukobi s pogledom punim čežnje. Veselo opominjući zvoni zvonce: »Drago dijete, prinesi mi žrtvu!« »Pričesnice,« šapuće Anđeo Čuvar. Tad mala više ne oklijeva: »Evo ti, Josefa« — i pruži trinaestogodišnjoj, koja je od danas njena školska drugarica, skupocjeni plod.

A radost male pokloniteljice bila je neizmjerna, kad je vidjela sreću strane djece.

Brižno, kao majčica, podijelila je Josefa naranču. Samo u dva dijela? Ona je zaboravila na sebe, a sjaji se od zadovoljstva, kao da je sama pojela skupocjeni plod. Začuđeno su to promatrale mnoge male znatiželjnice. Postiđeno su se odšuljale, naučile su nešto od ciganskog djeteta i sjetile se, kako bi mogle da utješe raspetu Ljubav — Spasitelja. »Nikada više ne ćemo mučiti ni rugati se maloj Leny, pomagat ćemo je kao prave sestre«. S tom dobrom namjerom upalile su malo kandilo žrtve u hramu srca, koje treba da postane svjetionik Ljubavi, dok dođe Bijela nedjelja.

»Don, don,« odjekuje zvono. Žurno se svi slažu u redove i zatvaraju, iako teško, svoja brbljava usta. Josefa zagrli dirljivom nježnošću svoje sestrice i povede ih na njihovo mjesto. Zatim i ona potrči i stigne upravo u posljednji čas.

U školi je sat pjevanja. Ponosno pokazuju devetgodišnje djevojčice svoje umijeće. Ciganćica prisluškuje, mumlja tiho i zaprijeti prstom: »I ja znam pjevati.« Tad se drugi smiju i naćule uši. Hoće li pjevati?

»Veseo je ciganski život, tra-la-ra... tra-la-ra... Iako nemamo mekan krevet, iskopamu jamu, obložimo je mahovinom. To je naša postelja...«

Josefa pjeva čudom pjesmu, koja dira u srce, ona pjeva o tihom grobu na livadi. Tamo u krilu zemlje počiva... jedna... bez domovine.. Tugaljiva je pjesma i puna suza kao zvuk zvona na Dušni dan... Tad položi Josefa glavu na klupu i drhće u bezglasnom plaču. Drugarice gledaju prestrašeno. Nježno pogladi učiteljica zamršenu kosu dobre djevojčice. Tako joj je nekoč i majka radila... Tad se plač pretvori u jecanje: »Majčica... je mrtva!« Bijedna Josefa! Dvostruko bez domovine! Bez doma, bez majke.

Jecajući pripovijeda Josefa o majci, o njenoj dobroti, njezinim molitvama i pjesmama, i kako su uza svu nevolju i oskudicu bili sretni. U tom času svi su izgubili strah od tuđeg djeteta i zavoljeli ga.

Kad su išli kući, još uvijek mi je zvučilo u ušima bolno jecanje: »Majčica... je mrtva...!« Zahvalnost klikće u njima, čeka ih dom i topla majčina ljubav. Danas mnoga od njih dulje moli i pobožno nadodaje: »O, dragi Spasitelju, usliši me, molim za svoje roditelje. Čuvaj moje roditelje i pomozi mi, da budem dobra. Ti znaš, kako se oni brinu za mene! Molim te, poživi ih dugo.«

Navečer, kad majka s blagoslovom prekriži djecu za spavanje, čuje ona priču o školskim drugaricama bez doma i obećaje, da će sutra dati u školsku torbu dvostruki komad kruha sa maslacem. Onda se djeca uvuku u tople posteljice i misle puni samilosti na cigančice, koje moraju spavati pod kolima.

Josefa je postala središte pažnje razreda. Svi joj hoće iskazati usluge. Mnoge svežnjiće s odjećom i hranom nosi ona u ciganska kola, gdje sestrice već čekaju. Ne ostaju više bez zajutarka. Darovateljice se čude njihovu gladu. Bijednice su sigurno rijetko bile site!

BIJELE VODENE RUŽE. (LOPOČ) RASCVALE SU SE NA POVRŠINI VODE DIVNIM CVIJETOM

Josefa sva sjaji, ne može da shvati, da ima ljubavi i kad je majčica mrtva.

Tad počinje obuka za sv. Pričest. Trinaestgodišnja se već ispovijedala. Sad će napokon uživati milost, o kojoj je majčica blaženim licem govorila. Božanski Spasitelj dolazi k jednoj, koja nema doma, i ne pita ima li haljine, krevet, kuću. Kako je neizmjerno dobar! Dirljivom gorljivošću sprema se Josefa, boji se samo da otac ne ode s kolima dalje, prije nego srce primi Spasitelja. Drugarice znaju za njezin strah i pomažu joj u molitvi. One znaju, da dječja molitva i kroz oblake stiže do neba. I svi drže, da je to pomoć Božja, što se Josefin otac teško razbolio i što su ga odvezli u bolnicu.

Mali beskućnici našli su zaklona u Dječjem domu. Nisu više gladni i imaju krevet i sanjaju presretni, da počivaju u majčinom naručju.

Jozefa ide kao u snu... Sva njena sreća govori iz velikih tamnih očiju. Cijeli razred je štedio, da Josefa na svečani dan prve Pričesti bude lijepa. Za ures duše brine se cigančica kao nijedna od onih, koje imaju dom. Ona zna, što je glad srca! Ako potražite Josefu, dok se drugi igraju, naći ćete je sigurno, kako pred oltarom pobožno moli.

A kad je došao svečani dan, kad su zvona svečano zvonila: »Anđeli se približuju stolu gospodnjem,« Josefi je skoro puknulo srce od sreće.

Ganuto gledaju svi na to tuđe dijete u hrpi Božjih izabranika. Josefa ne vidi i ne čuje ništa. Njezino je srce našlo domovinu, ne će više biti beskućnica, iako joj fali majčine ljubavi, dom.

Nekoliko tjedana kasnije kotrljala su se ciganska kola iz sela. Tri žalosna dječja lica gledala su, dok nije selo nestalo sa vidika. Onda su se bacili na dronjke u kut i gorko plakali. Hrabro svladava Josefa bol, uzima svoje sestrice majčinski u svoje naručje i pokazuje im sliku Božanskog prijatelja djece, koju je dobila od učiteljice. Tako mi pripovijeda, kao što je njoj jednom majka sa blaženim licem i pripravlja sestrice na čas, kad će i one postati djeca milosti... Tako putuju one u tuđinu. Spasitelj je među njima. Josefa nosi dom u sebi — dom u srcu...

SVETAC PASE GOVEDA *IRSKA LEGENDA*

Dok je sveti Finan bio još dječak, pasao je goveda. Jednom mu narediše, neka dobro pazi, da telad, koja je odbijena od krava, ne idu više k njima i ne sišu od njih mlijeka. Ali Finan se tako bio zanio u misli o Božjoj veličini, da je posve na to zaboravio, te se dogodilo, što se nije smjelo dogoditi. Da tomu ubuduće predusretne, načini duž pašnjaka crtu, stavi kravu na jednu a telad na drugu stranu te crte, i gle, niti je telad preko te crte mogla prijeći kravama niti krave k svojoj teladi.

BORBA PROTIV MOLJACA

NAPISAO BOGDAN BABIĆ

Otvorite li svijetlo u večer kod otvorenih prozora, ubrzo ćete opaziti, kako zrakom lijeću mali sitni leptirići. Osobito ćete ih mnogo opaziti, ako za lijepe noći upalite kakvu lampu ili svijeću vani u slobodnoj prirodi. Tamo se jako mnogo vrzu oko svijetla, i naći ćete ih svu silu sprženih u cilindru, ako ste uzeli petrolejsku svjetiljku. Narod ih zove vješticama i priča o njima, da su to zločeste žene-vještice, koje zlo čine ljudima, a uvečer se pretvaraju u leptire i gledaju, gdje će šta učiniti. Vjeruje svijet čak, da će se svaka vještica, koja se u večer spržila na svijetlu, sutra poznati po tome, što će ma gdje bilo na tijelu biti garava — tobože od čađe.

Iako zapravo ne stoji sve to, što narod vjeruje o tim malim leptirićima, dobro im je dao ime vještice, ako se pod time razumijevaju oni, koji drugima škode. Moljci su maleni, na oko bezazleni leptirići, ali njihove ličinke su vrlo štetne.

Moljci su raširenih krila obično oko 1 cm veliki leptirići, duguljastih krila, dlakavi i raznoliko bojadisani. Obično se njihova krilca srebreno sivo ili zlatno žuto prelijevaju na svijetlu. Rođaci su im oni mali leptirići modro, crveno i uopće živo bojadisani, koji se nalaze kraj voda na pijesku. Samo s tom razlikom, što moljci nisu danji nego noćni leptirići.

Kao kod svih kukaca, moljci (leptirići) samo su jedan oblik kukčeva života. Svi se naime kukci izlegu iz jaja, ali redovno nisu ni blizu slični svome konačnom obliku. Tako poznati hrušt, koji živi najviše tjedan-dva, samo je dio života hrušteva i to vanredno mali dio, jer veći dio od tri do četiri godine provodi hrušt u zemlji u obliku crva, kao t. zv. ličinka, gdje se hrani i raste, sve dok ne dođe do svoga najvećega razvoja. U tome se času zakukulji i razvija se u hrušta te ženka snese u zemlju jaja. Čim je hrušt ispunio tu zadaću, odmah i ugiba.

I kod moljaca je tako. Leptirići lijeću okolo i odlažu svoja jajašca na mjestima, koja su zgodna za razvoj budućega pokoljenja. Jedni odlažu jajašca u ormanima na vunene tkanine i krzna, drugi u sagove, treći u žita itd. Iz tih jaja izlegu se onda crvoliki oblici, koji u onoj tvari, na kojoj se nalaze, buše hodnike hraneći se njom i razvijajući se sve do stanja kukuljice. Tim svojim žderanjem niti i dlaka čine moljci velike štete, pa se mnogo puta dogodi, da gotovo nova haljina u ormaru iza duljeg stajanja nije više za nošenje, jer je sva izrešetana od žderanja moljčevih ličinaka. Kad su se ličinke razvile, zakukulje se i konačno izlaze leptirići, koji onda lijeću, i ženke traže novo skrovište za odlaganje jaja uz obzir na hranu mladim crvićima.

Možemo i razlikovati pojedine grupe moljaca. Moljci odjevni i krznaši imaju žućkasto siva krila, a na prednjim krilima je tamna tačka. Oni, što žive odnosno se razvijaju na sagovima, imaju žućkasto bijela prednja, a siva stražnja krilca. Oni moljci, koji žive na žitu i sjemenju, a zovemo ih žišcima, imaju bjelkastosmeđa krioca. Na koncu je još moljac perni, koji je nesamo posve bijel, nego su mu krilca tako rasperjana, da bi ga, kad negdje miruje, prije držali za kakvo malo perce nego za životinjicu ili leptirića.

Borba protiv moljaca morala bi zapravo početi odmah s proljeća. Odmah negdje u travnju trebale bi domaćice, da s čvrstom odlukom pređu sva spremišta odijela i ormare i da načine opći pregled. Sve haljine i odijela treba pregledati i svrstati, pa odrediti, šta se od odijela mora popravljati, šta mora doći u čistionu na čišćenje, šta ide u krpe itd. Sve suvišne krpe, komade i stvari treba odstraniti, da moljcima ne služe kao dobra hrana i zaštita za razvoj. Nipošto se ne smiju spremiti u ormare odijela sa mrljama od masti, šećera ili drugih hranljivih tvari, jer to privlači moljce. Sve mora biti najčišće. Odijela, koja su prljava, napose odijela đačića i male djece treba oprati u tekućini, u kojoj je kuhana kora drveta kvilaje, koja se dobije u ljekarnama.

U isto doba treba sve učišćene haljine i odijela dobro ispršiti, da izađe sva prašina, da ispadnu jajašca moljaca itd. Dok se to radi, treba da se i ormar posve očisti i da se ispere posebnom tekućinom. U ljekarni se kupi kvasia kora. Na kilogram kore metne se litra vode i prekuha se dobro. Dobije se svijetlo-žuta gorka tekućina, koja se može u većoj množini skuhati i spremiti u velikim bocama. Tom se tekućinom isperu ormari, a mogu se namočiti i odijela, jer ne ostavlja mrlja. Ta tekućina ne prija moljcima pa u njoj namočene tvari ne će jesti.

U odijelima treba sve džepove izvrnuti, oštrom četkom očistiti iz njih mrvice i sve ostalo, a onda izvrnuti hlače i druge komade i iz svih šavova očistiti nečistoću, koja se sabrala. Dobro je, da se pojedina odijela, haljine i skuplji komadi metnu u posebne vreće od juhtenih nepropusnih papira i tako dobro zatvoreni objese. Na takvim kesama mora uvijek pisati, šta je u kesi, da se kod potrebe ne mora otvarati i premećati.

Suzbijanje moljaca vrši se i na drugi način. Čestim prašenjem istresaju se jajašca i ličinke, sunčanjem im se također škodi. Ubijanjem moljaca, koji lijeću zrakom, ne pomaže se mnogo, jer su to ili mužjaci ili ženke, koje su već odložile svoja jajašca. Dobro služe razne tvari sa jakim mirisom kao naftalin, kamfor, staljena smjesa njih obaju, ružmarinovo ulje itd. Naši seljaci upotrebljavaju trave, koje jako mirišu, pa se i u Zagrebu na trgu može kupiti lavandula u tu svrhu. Te se stvari meću u ormare s odijelima. Ličinke, koje se nalaze u odijelima, ubijemo najbolje, ako se u ormaru zapali sumpor, a ormar zatvori, jer će plin iz gorećeg sumpora ubiti ličinke.

EAMON DE VALERA

IZ IRSKIH USPOMENA — NAPISAO DR JOSIP ANDRIĆ

Od Griffitha i Collinsa je samo nekoliko koraka do De Valere.

Tako se i ja, pošavši od Griffithova i Collinsova spomenika nađoh najednom pred čovjekom, koji već podrug-decenija reprezentira Irsku onakvu, kakva ona uistinu jest. Pred nedalekom naime zgradom, palačom irske vlade, ugledah nekakvu skupinu ljudi, iznad koje su se isticale dvije crvene biskupske kapice i jedna visoka, mršava glava s naočarima. Pristupim bliže. Uto se onaj visoki, suhi gospodin rukovanjem baš opraštao od dvojice biskupa i uputio naglim korakom prema autu, koji je tu stajao. Dok se onako visok sagibao, da uđe u auto, čujem kraj sebe, gdje netko potiše reče:

»The President De Valera!«

Auto zatrubi i krene praćen klicanjem onih, što su tu stajali. Vidjeh samo još, kako se ono suho lice tvrdih poteza i energična pogleda okrenulo prema nama, kako je jedna ruka iz auta zamahnula na odzdrav, i kako se zatim onaj, u kojega su bili uprti svi naši pogledi, ukočeno zagledao preda se, dok nam ga nije nestalo s vidika tamo prema Pearseovoj ulici.

Takav je bio moj prvi susret s čovjekom, uz čije je ime vezana današnja slava Irske po svem svijetu onako, kako je to prije sto godina bila uz ime Daniela O'Connella. Vidjeh ga zatim za svoga boravka u Dublinu još nekoliko puta — kako je s molitvenikom u ruci prisustvovao službi Božjoj, kako se u Phoenix-parku našao okružen Poljacima te je poljskim svećenicima u brevire upisivao svoje autograme, kako je obalom Liffeya dostojanstveno a ipak skromno stupao iza baldahina u svečanoj euharistijskoj procesiji — te bih promatrajući fizionomiju njegovu volio bio prozreti u ono, što taj tipični predstavnik irskoga naroda krije u nutrini svojoj, da tako lakše uzmognem razumjeti neslomljivu i žilavu dosljednost njegova karaktera, kako se on očituje u djelima njegovim.

*

Eamon de Valera je vrlo visoka stasa, ima malu, usku glavu na poduljem vratu, profil mu je oštar, obrijano lice ponešto je navorano, crte lica odaju mu odlučnost, ali ujedno daju dojam velike izmučenosti i patnje, a ispod visokoga čela smjestile se duboke, mrke oči, koje iza naočara gore kao živi plamenovi. Kažu, da oko njegovih usta rijetko kada zaigra smijeh. Pretežno namršten kao zlopogleđa odaje dušu, koja krije u sebi trajno nezadovoljstvo: i doista vele, da od De Valere nikada nije moguće čuti, da je s čime zadovoljan. Vječiti nezadovoljnik morao je postati buntovnik. Ali to njegovo buntovništvo, njegova revolucionarnost, iako izvire iz dna njegova bića, ima i neku značajku suzdržljivosti — znak, da njome vlada misaoni duh. Kad govori pred mnoštvom, fascinira i elektrizira svoje slušaoce. Izvrstan je demagog, ali tu svoju veliku sposobnost govornika-psihologa nastoji uvijek dovesti u sklad s višim načelima, kojima podvrgava svoje riječi i djela. Nije mu glavno, da postane popularan, da stekne sklonost širokih slojeva, nego mu je glavno, da ih predobije za ideju, koju je postavio za cilj svoga života. A ta ideja, za koju sav živi, jest: potpuna i neograničena sloboda irskoga naroda.

EAMON DE VALERA

Danas je De Valera prešao pedesetu godinu života (rođen je g. 1882.). Zanimljivo je, da se on nije rodio u Irskoj nego u Americi, u Njujorku. Otac mu nije bio Irac nego Španjolac, samo mati mu je Irkinja. Dakle ponavlja se ono, što i kod Pearsea, samo što je kod De Valere očeva španjolska krv dala njegovoj naravi kudikamo jaču buntovnu žestinu. Zanimljivo je i to, da se De Valera do svoje 34. godine uopće nije isticao u političkom životu. Bio je profesor matematike. Neki misle, da je on i na politiku primijenio principe matematike, pa da je zato tako tvrdokoran i nepopustljiv u svojim političkim zahtjevima, koje je jedamput formulirao, pa misli, da drugog rješenja više ne može biti. Svakako je za nj značajno, da nema političke elastičnosti, nego što jedamput rekne, kod tog

ostaje, pa kud puklo da puklo. Oni, koji su vični, da politiku gledaju uvijenu u bezbroj ovoja lukavštine, i koji drže, da politika, kad se u njoj postavi istina licem u lice, ne može imati onolikog uspjeha, kao kad joj se u službu stavi lukava prevejanština, ne mogu dakako shvatiti ni odobriti političkog dogmatizma, koji nepokolebljivo zastupa De Valera. Zato Englezi nisu i ne mogu razumjeti njegove politike. Tu se sukobio engleski politički realizam s irskim političkim idealizmom, koji je personificiran u De Valeri. Jaz, koji je između ta dva do krajnje oprečnosti dotjerana politička smjera pukao u najodsudnijim časovima Irske, nastojali su svojom kompromisnošću prebroditi Griffith i Collins te njihov nasljednik Cosgrave, koji je i danas predstavnik njihove politike u Irskoj. Uspjelo im je to. Postavili su most između irske i engleske politike. Omogućili su, da je i De Valera, iako nešto kasnije, nego što je sam htio, mogao doći, da preuzme kormilo irske državne politike.

Prvi put se De Valera na političkom polju pojavio za uskrsne bune g. 1916. Bio je jedan od istaknutijih aranžera one bezizgledne revolucije. Njegova fanatička neustrašivost došla je već tada do jasnog izražaja, te na nju svratiše pozornost i s engleske i s irske strane. Tako je i on dospio među one, koji su radi te revolucije od Engleza bili osuđeni na smrt. Među osuđenima je on bio sedamnaesti po redu, pa je spašen samo tim, što je, izakako su šesnaestorica bila strijeljana, daljnje izvođenje smrtnih osuda bilo obustavljeno. Mjesto na stratište dospio je De Valera u tamnicu. Tad je glas o njemu stao da se širi i popularnost njegova među Ircima da raste u istom razmjeru, kako su rasle simpatije prema toj neuspjeloj revoluciji, na koju su Englezi tako bezobzirno reagirali i tim samo postigli protivno od onoga, što su htjeli. Po svoj su Irskoj pogubljeni i pozatvarani revolucionarci postali u očima naroda mučenici za irsku slobodu. Među živima bio je De Valera onaj, koji je pobrao opće simpatije i za one, što moradoše odvažnost svoju glavom platiti. To ga je izdiglo na mjesto vođe Sinn Feina g. 1917., izakako je osnivač tog pokreta Griffith morao s vodstva odstupiti. A kad su iste godine u Irskoj bili naknadni izbori za neka upražnjena zastupnička mjesta, bio je De Valera prvi, koji je bio kandidiran i izabran. To je k tome još bilo u izbornom kotaru Clare, gdje je prije bio zastupnik Willie Redmond, brat nacionalističkog irskog vođe, koji je poginuo u svjetskom ratu. Jasnijom demonstracijom nego tim, što je baš tu bio izabran De Valera, nije moglo biti Englezima pokazano pravo raspoloženje, kakvo je u Irskoj tada već bilo zavladalo.

S De Valerom je na čelo Sinn Feina stupio čovjek akcije na mjesto ideologa, kakav je bio Griffith. Po De Valeri je sinfeinistički pokret poprimio stranačko-političku aktivnost. Izbor De Valere te u drugom izbornom okrugu izbor sinnfeinovca Plunketta, oca onog revolucionarca, što je g. 1916. iza uskrsnog ustanka bio strijeljan, bili su Englezima vidljiva opomena, što mogu od budućih izbora u Irskoj uopće očekivati. Valjda su Englezi to raspoloženje, koje je među Ircima prevladavalo u korist sinfeinovaca, htjeli ublažiti tim, što su osuđenike iz uskrsne revolucije pomilovali i pustili. Međutim bilo je kasno. Val, što se dizao, nije se više dao predusresti. Treba se samo čuditi, kako su Englezi baš u to najnezgodnije doba došli na misao, da u siječnju 1918. proglase opću vojnu obvezu u Irskoj, koja dotada za takvo nešto nije znala, jer Engleska uopće nije nigdje imala provedenu vojnu obvezu. Trebalo je predvidjeti, da će to Irci shvatiti kao prisilnu mjeru protiv Irske. Tako je i bilo. Sinn Fein je svom energijom stao agitirati protiv te novotarije. U irski narod je bačeno geslo: »Nitko se ne smije odazvati vojnoj obvezi nametnutoj od Engleske! Engleska je u zlu, pa sada hoće da je mi Irci izvlačimo iz toga. Ali mi na to odvraćamo: England's difficulty Ireland's opportunity! Što je Engleskoj gore, to je za Irsku bolje!« Odjek je među Ircima bio silan, a otpor protiv namjeravanog općeg novačenja toliki, da je Engleska od tog svog nauma morala odustati.

Kad su radi svega toga Englezi Irce nastojali ozloglasiti s germanofilstva, da tako umanje simpatije svijeta prema Irskoj, De Valera je odgovorio: »Kad bi Njemačka htjela da se domogne Irske, oni, koji se danas odupiru Engleskoj, bili bi prvi u borbi protiv nje.« Ali u isto vrijeme su sinfeinovci proglašivali, da svjetski rat nije irski rat, nego engleski, a Engleska nije njihova država, i zato da ih se ništa ne tiče, s kim ona ratuje. Pa iako je Irac protuengleski raspoložen, to još ne mora značiti, da je on pristaša Njemačke. Naprotiv pokazalo se, da su baš Ulsterijanci, dakle protivnici irske samostalnosti i pristaše Engleske, šurovali uoči svjetskoga rata s Njemačkom, dobavljali iz nje oružje i priređivali manifestacije njemačkom caru Vilimu.

Svejedno je Engleska na irski otpor protiv vojne obveze odgovorila tim, da je glavnije sinfeinovce dala pozatvarati. Tako je De Valera kao predsjednik Sinn Feina dospio iznova u zatvor: zatvoriše ga u tamnicu u engleskom gradu Lincolnu.

Ni ovaj puta nisu Englezi bili dobro promislili, kakve će odatle nastati političke posljedice. Svjetski se rat bližio svršetku, pobjeda Engleske i njenih saveznika bila je već osigurana. U taj čas je Lloyd George mislio, da mu Irska nije opasna. Nije mislio na to, da je tim, što se Engleska sa svojim saveznicima borila za pravo i slobodu malih naroda, moralno pojačano i pravo Irske na slobodu. Kad su dakle odmah nakon svršetka svjetskoga rata za općih izbora u prosincu g. 1918. odnijeli izbornu pobjedu sinfeinovci dobivši devet desetina mandata, Engleska se našla u novom čudu. I dok se ona još nije znala snaći, što da učini, izabrani sinfeinovci konstituiraše mjesec dana kasnije samostalni irski parlamenat u Dublinu, izabraše utamničenog De

Valeru predsjednikom slobodne Irske, postaviše sebi vladu i objaviše cijelom svijetu svoju nezavisnost.

Sve je to De Valera pratio (a jamačno bar donekle i ravnao) iz svoje tamnice u Lincolnu. No iako Engleska nije odmah upotrebila najoštrije mjere protiv te irske nekrvave revolucije, ipak nije izabranog predsjednika Irske htjela da pusti na slobodu. Kako da Irci pregore, da im predsjednik države i glava revolucije, što je provode, bude u engleskoj tamnici, a da ne pokušaju bilo kakvim ga načinom osloboditi? A kako da i sam De Valera sada, kada ga Irska najviše treba, ostane ovako sputan i lišen mogućnosti, da i sam zahvati u provedenje revolucije? I tu su De Valera iz tamnice i Collins sa slobode proveli nešto, što je probudilo opće udivljenje i oslobodilo De Valeru iz engleskih šaka.

De Valera je pisao iz tamnice svojim prijateljima u Irsku poštanske dopisnice, na kojima bi nacrtao i razne karikature. Tako je na jednoj bio nacrtan nekakav mali debeljko, koji je nosio ogroman ključ, a sve je to bilo popraćeno šaljivim tekstom. Dosjetljivi Collins odmah je shvatio, da to De Valera šalje sliku ključa od njegovih tamničkih vrata. Zaista je tako i bilo. Kako je naime De Valera dobar i praktičan katolik, dolazio mu je češće u tamnicu duhovnik. Jednom prilikom zaboravi on ključ od De Valerine tamničke sobe na stolu. De Valera je ključ bržebolje točno prerisao. Kad se dakle Collins dovinuo značenju onoga ključa s De Valerine dopisnice, smjesta je smislio plan, kako da De Valeru oslobodi. Dao je načiniti prema nacrtanoj slici točan ključ i poslao ga u nekom kolaču De Valeri u Lincoln. A kad to još nije bilo dosta, otpremio je u tamnicu na sličan način i drugi ključ, ali ujedno se i sam s još jednim sinnfeinovcem uputio u Lincoln, da De Valeri pomognu u bijegu. Iako su Englezi u to vrijeme već lovili Collinsa, da i njega strpaju u zatvor, on nesamo da im je vješto izmicao, nego je prešao iz Irske i u Englesku i došao do De Valerine tamnice u Lincolnu. Uveče se zaustavi auto s Collinsom i njegovim drugom iza tamnice na rubu polja ograđenog bodljikavom žicom. Sretno prijeđoše preko te žice i dopriješe do ograde tamnice. Uto je De Valera već bio s onim ključem izašao iz svoje tamničke sobe zaključavši je opet za sobom. Trebalo je proći još kroz vrata tamničke ograde. Ni na to Collins nije bio zaboravio. Imao je uza se otpirač, kojim pokuša otključati i ta vrata. Ali kako je bio silno uzbuđen, jer je sve trebalo brzo svršiti, da ne bude sve iznenada otkriveno, u brzom se i nervoznom otvaranju otkine otpirač i ostane u bravi. I tako je eto na domaku slobode sve imalo biti promašeno. Ali Collins nije izgubio nazočnosti duha. Nekakvom žicom stane vrtiti po ključanici, i gle čudna slučaja, otpirač se zaokrene, brava se otključa, vrata se otvore. Jednim autom pojuriše od Lincolna do Newarka, drugim od Nevarka do Sheffielda, trećim odatle do Manchestera, četvrtim do Liverpoola. Teško je i danas sebi protumačiti, kako su sve to tako sretno mogli proći i kako se De Valera u liverpoolskoj luci provukao kroz mrežu detektiva do velikog prekooceanskog parobroda »Laplanda«, koji se baš spremao za polazak u Ameriku. Tu se sakrio u prostoriji za svjetiljke i tako se prokrijumčario u Njujork.

Nije teško zamisliti, s kolikom su radošću sinfeinovci, kad se Collins s te vratolomne romantične pustolovine vratio u Irsku, dočekali vijest, da im je predsjednik De Valera opet na slobodi. Bilo im je dakako žao, što se nije mogao vratiti u Irsku i s njima zajedno provesti revoluciju do kraja. Neki su tome dapače i prigovarali, jer da De Valera tim, što je otišao u Ameriku a ne u Irsku, dokazuje, da mu je preče sebe spasiti nego li opća korist. No dobro promislivši svi su uvidjeli, da je ipak najrazboritije ono, što je De Valera učinio. U Irskoj se ne bi bio mogao tako kriti, da ga Englezi ne bi opet pronašli. A kakva bi korist bila irskoj stvari, da ga opet zatvore, pogotovu gdje bi onda sigurno mnogo gore prošao nego dosada, te ne bi bilo izgleda, da i treći put tako lako izađe iz tamnice? Ovako će on iz Amerike moći biti u stalnoj vezi s Irskom, a tamo će u Americi među američkim

TERENCE MACSWINEY

Ircima provesti propagandu i sabrati novaca za financiranje revolucije.

U Americi je De Valera doživio veliko slavlje, kudagod bi došao. Američki Irci gledali su u njemu čovjeka, koji će provesti ono, što im se prije nekoliko godina s Casementom ponesrećilo. Slavili su ga, u triumfu ga dočekivali i davali obilne prinose, tako da je De Valera u kratko vrijeme sabrao do 5 milijuna dolara, koje je poslao Sinn Feinu u Irsku. Samo tom tolikom novčanom pomoći mogla je irska revolucija biti uspješno provedena. No i službena Amerika nije tajila svojih simpatija prema De Valeri: rodni mu grad Njujork izabrao ga je svojim počasnim građaninom, te mu je načelnik Hylan na svečani način predao to odlikovanje. A kako je u to vrijeme već počela da pada zvijezda predsjednika Wilsona, saveznika Engleske, američke su se simpatije odvraćajući se od evropskih pobjednika same po sebi priklanjale Irskoj, koju je jedinu Engleska htjela izuzeti iz izvojevanog prava na samoodređenje i slobodu.

S američkim zaleđem, koje je tako pripravio i držao, mogli su Griffith i Collins rat s Engleskom dovesti do konačnog uspjeha. A kad je Lloyd George u lipnju 1921. upravio poziv De Valeri za pregovore, nije ni mislio više na to, da je to zapravo tamnički bjegunac. I započe između te dvojice predstavnika zaraćene Engleske i Irske tromjesečna pismena izmjena misli o tom, o čem zapravo treba da se vode pregovori. Lloyd George je opet ponudio Irskoj položaj dominiona pod vrhovništvom engleskoga kralja s raznim priuzdržajima, koje bi Irska priznala Engleskoj. De Valera odgovara, da ne može uopće biti riječi o pregovorima, ako se već unaprijed postave granice, unutar kojih se mogu pregovori kretati, jer Irska hoće da bude kod toga potpuno ravnopravna Engleskoj. Badava se Lloyd George trudi, da De Valeri dokaže, kako neke opće stvari, koje treba da ostanu zajedničke Irskoj i Engleskoj, valja već unaprijed ustanoviti. De Valera ni da čuje. Dodijalo napokon prevejanom Englezu da se tako pismeno nateže, pa pristade na De Valerin zahtjev, da Engleska nema Irskoj ništa milostivo dati, nego da će dosta biti sklapan ugovor između ravnopravnih ugovorača, te da će se pregovori voditi bez bilo kakvih prethodnih uvjeta. Tek nato je De Valera imenovao irsku delegaciju s Griffithom i Collinsom na čelu.

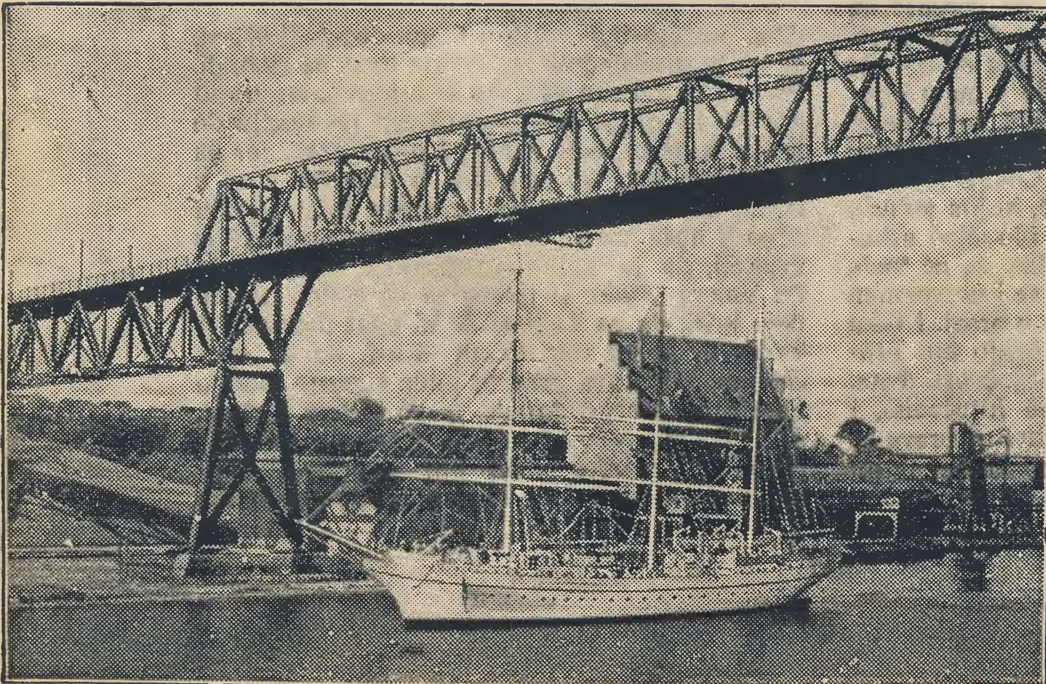
Kad su tijekom tih mirovnih pregovora u Londonu iznikle razne poteškoće, zaputio se i De Valera u London i sastao se s Lloydom Georgeom, da njih dvojica sami razuzlaju sporne uzlove. Pet je sati bez prekida trajao njihov razgovor, a da se nisu mogli ni u čemu složiti. Kad su engleski ministri iza toga pitali Lloyda Georga, kako stoje njegovi pregovori s De Valerom, odgovori on:

»Ne znam ... Došli smo tako do Cromwella!«

Tim je sarkastički taj Englez htio istaknuti, kako se De Valera ne da i ne da krstiti, nego samo jaši na prošlosti i s prošlošću argumentira zahtjeve, koje Irska postavlja. Realnom Englezu ono, što je Engleska Irskoj kroz stoljeća skrivila, spada u povijest bez realnoga značenja za sadašnjost. On samo pita za trgovinu, carine, financije i takve stvari — to Englezu nešto vrijedi, a kopati po prošlosti i tražiti, da se isprave nepravde učinjene u prošlosti, to je realnom Englezu: trla baba lan, da joj prođe dan. Dakako Englez u toj prošlosti nije ništa izgubio, nego samo dobivao, pa šta da on onda po prošlosti i prevrće! Ali prenijeti se na stanovište onoga, koji je neprestano bio prikraćivan i zatiran, to Englez niti može niti hoće.

I tako se De Valera vratio kući neobavljena posla ostavivši za sobom još jače uvjerenje kod Engleza, da je on fanatik, nepristupačan razlozima. Sve je napokon svršilo tim, da je Lloyd George prijetnjom prisilio Griffitha i Collinsa, da mimoišavši De Valeru prihvate ono, što će za Irsku biti manje zlo, a što će ipak značiti, da je tri četvrtine irskih težnja ispunjeno. Posljednju četvrtinu ostaviše budućem razvoju.

Nemoguće je prikazati, kako je bilo De Valeri, kad ga tako Griffith i Collins, njegovi glavni pouzdanici mimoiđoše i ostaviše. Oduprijet će im se u parlamentu! Ali i sami sinfeinovci se razdvojiše. Nastade žučljivo pretresanje najprije izvan parlamenta, a onda i u parlamentu. »Ze-

BIJELI JEDRENJAK PROLAZI ISPOD ŽELJEZNOG MOSTA

To je posve novi školski brod na jedra, koji polazi na svoje prvo putovanje iz luke na more

lena« grofica Markiewicz nazva Griffitha i Collinsa izdajicama i glupanima; sestra Terencea MacSwineya, onog načelnika od Corka, koji se proslavio svojom smrću nakon sedamdesetčetiridnevnoga gladovanja, izjavi nakon trosatnoga govora, da će odsada živjeti samo za to, da mlade Irce uči, kako je ugovor od 6. prosinca najveća izdaja, koju pamti irska povijest.

Tom historijskom zasjedanju irskoga parlamenta predsjedao je sam De Valera. Slušao je i promatrao govornike s jedne i druge strane. Kad bi Griffith ili koji od njegovih branio sklopljeni ugovor dokazujući, da je od dana, kad je De Valera prihvatio pregovore s Engleskom, trebalo računati s tim, da je kompromis neizbježiv, De Valeri se bunila duša, koja nije htjela da zna za kompromis. A kad bi netko od De Valerinih užih pristaša otkrivao i dokazivao štetnost i sramotu, koju Irskoj donosi sklopljeni ugovor, De Valera se samo utvrđivao u svojoj odluci, da taj ugovor treba pošto-poto onemogućiti. Ustao je i sam i govorio, kako je irski narod u srednjem vijeku bio slavan i velik kulturom i bogatstvom, a sve je to Engleska, nazvana »paklenim carstvom«, uništila ponizivši Irsku na položaj kolonije. Ovo, što se Irskoj tim ugovorom daje, nije pravi dominij, jer je za dominij bitno, da je udaljen od Engleske, a toga kod Irske nema. Taj ugovor je zapravo kapitulacija, kakve Irska nije vidjela još od Henrika II. Sinn Fein se zakleo na republikansku zastavu i zato toj zakletvi treba sačuvati vjernost. I radije poći u ropstvo, dok se svemogućem Bogu ne svidi, da potuče ugnjetavače Irske! Tako je govorio De Valera. Govorio je iz duše. Opet je elektrizirao sve, koji su ga slušali. Ali nije mogao predobiti većine: kod konačnoga glasovanja 7. siječnja 1922. ostao je samo za 7 glasova u manjini. Kad je to vidio, sav blijed ustade i reče:

»Evo moje posljednje riječi. Imamo iza sebe slavnu prošlost, četiri godine veličanstvene discipline pred cijelim svijetom, koji je upirao pogled u nas. A sada ... «

Riječ mu zape u grlu. Činilo se, da ga zatomljeni plač guši. Ali svladao se.

Dva dana iza toga zamijenio ga je na predsjedničkom mjestu Griffith uz graju i pogrde De Valerinih pristaša, koji će odsada povesti borbu za republiku.

Buknuo je građanski rat: Irac je skočio na Irca. Iza leđa se radovala Engleska i čekala, kako će opet ona biti ona, koja će se na kraju veseliti. Griffith i Collins joj ne htjedoše toga priuštiti. Ali nakon sedam mjeseci padoše u grob. Njihovo je započeto djelo nastavio Cosgrave. Sredinom god. 1923. građanski rat se stišao, nakon što je 1. lipnja De Valera izdao proglas svojim pristašama, da odustanu od oružane borbe. Od republikanaca je bilo 12.000 interniranih i zatvorenih, a i sam De Valera je morao odsjediti godinu dana u zatvoru.

No i nakon toga je irska vlada morala svladavati još velike poteškoće, dok nije nastao potpuni red i dok se nije državna vlast potpuno ustalila. Tada je koncem g. 1924. izdana opća amnestija te nastade doba mirnog razvoja.

JAPANSKI ŠPORT SLIČAN TENISU
vrlo je obljubljen među Japankama

De Valera je iza irsko-engleskoga ugovora punih 10 godina bio potisnut u pozadinu. Ali iako je promijenio način, kojim će se boriti za svoju ideju, on je u biti ostao isti ko i prije: nepokolebljiv, neslomljiv, nepopustljiv u onom, što drži bitnim za ostvarenje potpune slobode Irske. Iako je irski narod isprva pristao uz pristaše irsko-engleskog ugovora, on je znao, da će opet doći i njegovo doba. I došlo je. U izborima u početku g. 1932. dobio je De Valera većinu i postao predsjednik Irske. Ali to nije više onaj stari buntovnik, koji ruši sve bez obzira. Sad je De Valera pošao mirnim, zakonitim putem: parlamentarnim načinom ukida zakletvu engleskom kralju i odbija plaćanja, na koja su Griffith i Collins obvezali Irsku Engleskoj. Nastaje sukob i carinski rat s Engleskom. Irska gospodarski stradava. Ali De Valera ne popušta. Napadan sa svih strana traži on u siječnju g. 1933. iznova sud naroda te opet pobjeđuje s još većim brojem mandata. Irska ga je razumjela, kao što je i on razumio nju. A to je dovoljno bez obzira na to, da li njega i njegovu politiku razumije ostali svijet.

POD JARMOM FAKIRA

ROMAN IZ INDIJSKOG ŽIVOTA – NAPISALA MARIJA BARRÈRE-AFFRE – PREVEO VOJMIL RABADAN (NASTAVAK)

III.

ŠTO VEHRI NE SMIJE DA DOZNA...

Pred zadivljenom djevojkom širila se golema dvorana, obložena visokim ogledalima, koja se izmjenjivahu s ormarima od ljubičaste ebanovine i kristala. Oružje, dragocjenosti i bogato uvezane knjige miješahu svoje zlato, dragulje i šarene boje iza tih prozirnih ograda. Svileni zastori prosijavahu potoke svijetla, što se kroz četiri velika prozora slijevalo u sobu. Tek nekoliko komada pokućstva jednostavnih oblika ali od skupocjenog materijala stajalo je tu i tamo, a sredinu dvorane zapremao je golemi pisaći sto. Maharadža od Honankore zatvori naglo knjigu, koju je držao u ruci, i ustane, upiljivši u Beatricu prodiran i dubok pogled.

Pod tim oštrim i hladnim pogledom gospođica d' Olne problijedi i zadršće. No Indijanac je pozdravi učtivim riječima i primakne joj naslonjač prevučen japanskom svilom. Zatim sjedne i sam sučelice Beatrici i promatraše je časak ne govoreći ništa. Konačno se na njegovim usnama pokaže zadovoljan smiješak.

»Vi ste vrlo mladi, gospođice, prema tome ste zacijelo bezbrižne i... vesele ćudi?« upita najednom.

»Ja sam uistinu mlada, Vaša milosti,« odvrati Beatrica. »Vele, da sam i vesela. Ali ne mislim, da sam tako bezbrižna, kao što se to, regbi, vama čini...«

On je opet kradomice pogleda, i njegovo tamno oko sukobi se s plavim sjajem, što izbijaše iz blijedih Beatricinih zjena. Maharadža, očito ozlovoljen, stade griskati tanke usne.

»Ipak, u vašim godinama volja još nije jako razvijena, pa se mlada osoba prepušta često časovitim utiscima?«

Beatrica se nakloni i odgovori smiješeći se:

»Vaša milost ima jako rđavo mišljenje o djevojkama! Vjerujte, da mnoga od nas ima čvrstu volju i ustaljene poglede na život...«

Usne Indijca opet se ozlojeđeno trznuše. Ali on ipak potrese nemarno glavom i promijeni najednom razgovor.

»Moj marsejski dopisnik, gospođice, pišući mi o vama, veli, da ste sami na svijetu. Je li to istina?«

»Jest, vaša milosti,« odgovori sirota.

»On nadalje tvrdi, da ste gorljiva katolikinja?...«

»I to je točno, vaša milosti!«

»Da?« reče jednostavno Maharadža, te nitko ne bi bio posumnjao, da taj uzvik izražava što drugo osim nehaja.

Ali netko, tko je prisluškivao za vratima, nije se dao time zavesti, i porugljiv, slabo prigušen smijeh dopre do ušiju Beatricinih.

Gospodar od Honankore kao da to nije čuo.

»Ima, mislim, jedna katolička kapelica blizu moje palače, tamo ćete moći da vršite obrede vaše vjere, samo...« (tu zastade i uperi crne oči, koje su neobično sjale, u gospođicu d'Olne), »samo ja *zahtijevam* razumijete li, da Vehri nikada ne dozna za vašu vjeru. Ona je naslućuje, znam. Ona će vas zacijelo i zapitkivati. *Ja ne ću*, da joj vi odgovorite!«

Šuteći i malko namrštenih obrva slušala je Beatrica taj oholi glas, koji joj nalagaše da šuti, i neko svijetlo bljesnulo je najednom u njezinoj duši.

»Vi ne smijete da joj kažete,« nastavi Maharadža tobože ravnodušno, »*slovo* te nauke, koju je duh, nažalost, ona i previše prozrela, vi ne smijete da joj otkrijete zamamnu milinu vaših misterija... ali čemu da o tome pričam? Vi me shvaćate, zar ne?... Bude li vas Vehri pitala što o toj kršćanskoj vjeri, koja privlači njezinu radoznalost, ne odgovarajte joj!«

Pregled događaja

20. lipnja. Bivši španjolski nasljednik prijestolja Alfons Bourbonski vjenčao se s jednom građanskom djevojkom u Lausannei u Švicarskoj: u posljednji čas je ipak stigla brzojavna privola bivšega španjolskoga kralja. — U London stigao Faisal, kralj Iraka, dočekan svečano od engleskoga kralja.
21. Princ Nikola rumunjski stigao u Prag.
22. Izašlo na javu, da Italija ozbiljno radi na uspostavi habsburške monarhije između Austrije i Mađžarske, ali su se Francuska, Mala Antanta pa i Engleska izjavile protiv toga.
23. Italija demantira planove o Habsburgovcima.
25. Španjolski kralj poziva svog sina i njegovu mladu ženu k sebi u posjete u Fontainebleau u Francusku.
27. U Njemačkoj raspušteni kršćanski sindikati i zatvoreni bavarski katolički političari.
28. Hugenberg, vođa njemačke nacionalističke stranke, koji je lane srušio Brüningovu vladu, da pomogne Hitleru na vlast, došao je u sukob s hitlerovcima te je kao ministar predao ostavku.
29. Novim biskupom u Mariboru imenovan dr Ivan Tomažić, posvećeni biskup.
30. U Londonu se na svjetskoj gospodarskoj konferenciji odigrava borba između država sa zlatnom valutom, kojima je na čelu Francuska, i Amerike, koja ne će stabilizaciju valute. Engleska se drži po sredini.

1. srpnja. U Londonu sklopljen pakt istočnih država t. j. Rusije, Male Antante, Poljske, baltičkih država i Turske.
2. Hitlerova vlada raspušta katolička društva.

Ustao je, kao da je htio da dade više snage svojim posljednjim riječima. Pod turbanom od bijele svile oštre crte njegova lica postadoše neumoljivo tvrde. Bio je to gospodar, koji je zapovijedao!...

I Beatrica ustane. Bila je malko blijeda. Bistar njezin pogled smjelo se zaustavio na smrknutom licu Maharadže.

»Vaša milosti,« odgovori odlučno, »zasad možete da računate na moju poslušnost. Ali Božja moć jača je i silnija od volje smrtnika. Ako me jednog dana vaša kći po Svevišnjem nadahnuću zamoli, da je povedem k Istini i Svijetlu, ja ću razmisliti i moliti, a onda ću postupati po svojoj savjesti!«

Indijac se još jače smrači. Netko je iza vratiju prasnuo u smijeh. Maharadža pokroči naglo k zavjesi, koja je zastirala ulaz, i podigne je — golemi hodnik bio je prazan!... Knez namršti obrve, razmisli malo griskajući tanke usnice i očito je zaključio: »Pustimo zasada to...«

Povratio se k pisaćem stolu, gdje je Beatrica još uvijek stajala, i dohvatio s njega malu kutijicu od kosti, u kojoj je zveckao zlatan novac. Zatim je pruži djevojci uljudnom kretnjom obrazovana i uglađena orijentalnog velikaša:

»Dozvolite mi, gospođice, da Vam predam prvi tromjesec vašeg honorara...«

Beatrica shvati, da je audijencija svršila. Primi kutiju porumenjevši do ušiju, nakloni se i iziđe iz dvorane. Knez je isprati do vratiju.

Nasred hodnika stajala je Audra, hladna i ukočena, kao da čeka Beatricu. Crno oko starice pogleda najprije kneza, pa gospođicu d'Olne, kao da je htjela da im na licu pročita misli. Ali to potraja samo časak. Oborene glave i ruku obješenih pod dugim koprenama, Audra povede Beatricu natrag u njezinu ružičastu sobu. Kad se djevojka našla opet sama u tom svježem i nasmijanom kutiću sedefne boje, zalomi izgubljeno rukama, pružajući ih kao da traži put u tmini...

...Od toga časa, kadgod se Beatrica šetala s Vehrijom po vrtovima punim zlatnih žutelja i grimiznih ruža, neka sjena plazila je za njima među palmama; ako bi počele da podglas razgovaraju, Audra bi smjesta iznikla, stroga i sablasna, šibajući Beatricu pogledom, od kojega je djevojku obuzimao silno neugodan osjećaj. Kad su drugarice sjedile na širokim divanima neke mramorne galerije, odmah bi pokraj njih kliznuo nečiji korak po pločama, a bijela silhueta ocrtavala se po mozaicima na zidu...

Napokon jedne večeri, dok je Beatrica pisala u svojoj sobi pri svijetlu velike brončane svjetiljke, učini joj se, da je čula, kako se vrata iza nje otvaraju. Ali znajući sigurno, da je povukla zasun, nije se okrenula. Čas kasnije osjeti, kako joj nečiji dah liže lice!...

Netko je čitao preko njezina ramena!...

Djevojka se naglo osvrne, ali baš u taj čas utrne se velika svjetiljka, i gust mrak ispuni sobu. Beatrica je čula, kako je neka bosa noga strugnula po mramornome podu. Žurno zapali svijetlo, ali u sobi nije bilo nikoga. Krpica koprene lepršala je zadjevena o ugao malog brončanog stolića, a vrata, ta vrata, za koja je djevojka bila uvjerena, da ih je tako dobro zatvorila, bila su otškrinuta!...

Gospođica d' Olne opazi, da je prsten, u koji zasun ulazi, bio ranije skinut, i kad je sutradan susrela Maharadžu u vrtu, potuži mu se. Još iste večeri našla su se na njezinim vratima tri pouzdana kračuna, prava remek-djela bravarskog umijeća, i Beatrica je odsad mogla u miru da piše i spava.

ZA HLADNIJE LJETNE DANE

vrlo je prikladan ovaj ogrtač u sportskoj formi iz svijetlosive vunene tkanine s malim ovratnikom i dva reda dugmeta, a pristaje mu pusteni šešir, kojemu to, što mu je obod s jedne strane podignut, pojačava sportski izgled

IV.

TURIST U BENARESU

Dan za danom prolazio je. Beatrica d'Olne uredila je potpuno svoj život i osjećala se sretnom u svojoj novoj službi... tim više, što pitanja, kojih se bojala, ne bijahu još nadošla, i borba između poslušnosti i savjesti ne bijaše počela.

(Nastavit će se.)

PRIKAZA

NAPISAO KARL LINDOW
PREVEO TINE KRISTIĆ

Kad sam jednom ostao dulje vremena u Londonu, pozva me prijatelj Burton, da kod njega provedem nekoliko dana na njegovom posjedu »Ivy Manors«, koji leži na ušću Temze nedaleko starog kraljevskog dvorca »Hampton-Court«.

Došavši tamo nađoh kuću punu gostiju i ljubaznu domaćicu svu zdvojnu, da ne će moći pogostiti sve kako treba. Kao stari domaćinov prijatelj pristao sam vrlo rado, da me kroz dva dana smjeste u jednu udaljeniju sobu potkrovlja, gdje su bili smješteni pokvareni komadi namještaja, neke zalihe, kompoti itd.

Nakon krasno provedenog dana raziđoše se gosti po svojim sobama, pa i ja odoh u pratnji staroga sluge u svoju potkrovnicu. Kad se uspesmo, stavi on dvokraki teški svijećnjak na stol i zaželi mi laku noć uz napomenu, da ga u slučaju potrebe mogu zovnuti.

Razgledah sobu. Jedini prozor bio je skoro sav pokriven bršljanom, čije su grane neprestano lupkale po oknu radi noćnog povjetarca. Odmah lijevo od ulaza bio je moj krevet, iznad kojega se nalazila izbočina zida sa mnogo boca ukuhanoga voća, pekmeza i sličnih stvari. Na zidu duž kreveta stajala je slika čovjeka u naravnoj veličini, u odjeći Kromvelovih oklopnika. Na stijeni sa suprotne strane visjela je slika jedne žene, koja je bila sigurno u vezi sa slikom oklopnika, ali je na mene učinila vrlo neugodan utisak. Ne znam, da li je to bilo radi zlih, rekao bih gotovo živih očiju, ili radi pepeljasto žutoga lica. Kratko rečeno, uza slabo svijetlo dviju svijeća sa svjećnjaka djelovala je gotovo sablasno.

Uza zid, koji je bio nasuprot vratima, bilo je naslagano nekoliko komada starog pokućstva, a ispod prekrivača visjele su tri ogromne butine spremljene u bijele lanene vreće. Pravo da kažem, te butine i ozbiljni puritanac u oklopu bili su mi najmiliji u cijeloj sobi.

Svukoh se, metnuh kutiju žigica u blizinu na dohvat, utrnuh svijetlo i popeh se u krevet.

Iako u svojoj spavaćoj sobi ne volim gustu neprozirnu tamu, u ovome bih je slučaju želio, jer je nakon ugašenja svijeća odmah iz tmine iskrsnulo lice one žene sa zlobnozlim očima. To je došlo odatle, što je kroz mrežotinu bršljanova lišća prosijavalo slabo svijetlo zvijezda —, a usto je bršljan neprestano kuckao po knu.

Lice, što mi je stajalo nasuprot, postajalo je s časa na čas sve jasnije. Užasno je to djelovalo. Čelo mi osu hladan znoj. Svom snagom sam se pribirao. Ta za Boga, ne će me valjda strašiti jedna slika! Na koncu zaspah.

Šta je to bilo, da sam se odjednom probudio?... Nekakav šum!... To nije bilo kuckanje bršljana. Ono je preveć tiho, da bi se od njega probudio... Slika! Razrogačih oči i izbuljih ih u tamu. Ništa, ma ni traga svijetla u sobi.

Odjednom!... Šta li je to?... Ssst! Ne varam se! Jasno sam čuo nekakvo otegnuto sikanje, kao da... Nesmisao, tko bi u ovo doba htio smetati?... Slika!... proleti mi mozgom poput munje.

Pokušah da očima prodrem kroz tmicu... Ne vidim ništa! Da, eto opet! Sssst!... Ssst!... Za Boga miloga! Polako mi se kose nakostrušiše. Odakle za Boga taj glas?! Osjećao sam, kao da ne dolazi iz uglova sobe, nego ozgo iz zraka... Pa opet!... Sssst!... Ovaj put glasnije, a činilo mi se i žurnije.

Sav u znoju drhćući cijelim tijelom, popipah rukom prema šibicama. Evo ih!... Milosrdni Bože! Sad evo i hitac!... Drhćućim rukama zapalih šibicu i kod prvoga plamsaja spazih na svome jastuku velike crvene prskotine krvi. Spopade me užas. Hladno mi prostruji leđima, ja zgrabih vrata, otvorih i jurnuh van.

U trenut oka jurnuh u sobu staroga sluge i probudih ga. Jedva dišući ispričah mu sve. On nije znao ništa više nego ja. Ne bi bilo na cijelome svijetu sile, koja bi me otjerala natrag u sobu, a ni njemu se nije dalo tamo.

Nakon što sam popio treći viski i sodu zaspah na sofi u njegovoj sobi.

Kod jarkog jutarnjeg svijetla uđosmo nas dvojica u moju sobu. Dali je sve, što proživih, bio san ili utvara? Ne, nikako, eno velikih svijetlo crvenih mrlja na jastucima. Pogled mi se diže gore. Tamo eno među bocama sa ukuhanim voćem bila je jedna sa velikim jagodama, koja je uslijed vrenja prekipjela, najprije sikćući, a onda uz pucanj izbacila poklopac i isprskala svoj svijetlocrveni sok, koji je kapao i po mojim jastucima.

Pogledah u lice staroga sluge. U očima sam mu vidio štovanje, koje je dužan pokazati prema gostu gospodarevu. No ispod toga je tinjala iskra smiješka, što se sve više povećavala, dok mu naborano lice ne pokaza smijeh. Razumije se, smijali smo se oba zajedno našem junaštvu.

U to zaori i gong pozivajući k doručku.

KULTURNI SVIJET

KNJIŽEVNOST

Dr. Goglia: IVAN PL. ZAJC, studija o stotoj godišnjici njegova narođenja, sa preko 20 slika, 66 stranica, Zagreb 1933. Da je sv. Cecilija list za crkvenu glazbu, to će vam još mnogi znati da kažu, ali kako zapravo izgleda i što donosi, to već nije tako jako poznato. Ova glazbena smotra nije nažalost ni izdaleka tako popularna među našom intelektualnom i glazbenom publikom, kako bi zasluživala. Jer »Sv. Cecilija« nesamo da vodi pregled našeg glazbenog života na crkvenom i svjetovnom polju i da predvodi i daje smjer našem cecilijanskom pokretu, već je ona postala pravi arhiv, koji osim navedenog gradiva donosi iz pera naših najpoznatijih stručnjaka mnoštvo manjih i većih priloga, bilježaka i studija iz područja opće i domaće povijesti umjetnosti, glazbe liturgijske, svjetovne i narodne te naše tako malo obrađivane folklore. To bogatstvo sadržaja djelo je neumornog urednika preč. g. J. Barlèa, koji je uspio da oko »Sv. Cecilije« okupi tako odlične saradnike. Isto tako urednikova je velika zasluga, što je list na takvoj tehničkoj visini. Iz tog obilnog gradiva izlaze često čak i posebni otisci pojedinih većih radnja, kao što je i ova knjižica o velikom hrvatskom skladatelju Ivanu Zajcu, o čijoj je popularnosti suvišno govoriti. O Zajcu je kod nas već više toga napisano, ali je studija dra. Goglie ipak nešto sasvim posebno. Kao svoje ranije radnje iz povijesti glazbenog Zagreba dr. Goglia je i ovu studiju tako obradio, da je najprije s golemim strpljenjem, trudom i marom sabrao nesamo čitavu literaturu, pa i manje poznatu, o Zajcu, već i mnoštvo često sasvim nepoznatih podataka, datuma i materijala, gdje je svaka sitnica točno provjerena. Tako sabranu građu iznosi onda dr. Goglia, gotovo bi rekao, bez komentara — neka činjenice same govore — ali ipak njegovi kratki, sažeti sudovi i opaskę upotpunjuju tako dobro s velikim kriterijem i spremom razvrstane podatke, te slika o Zajcu i njegovu dobu postaje čitaocu neobično jasna, zaokružena i vjerna. Dr. Goglia takvim načinom prati korak po korak čitav život Zajčev i analizira usput vremenskim redom sva njegova djela, pa i najnepoznatija, sve na osnovu ocjena ondašnjih i današnjih te svojih opazaka, mnoštva citata, goleme bibliografije. Tek na osnovu te radnje možemo stvoriti pravi pojam goleme produktivnosti Zajčeve i doznati, što je sve on stvorio, osim opere »Zrinjski« i ono nekoliko pjesama, koje se obično pozna. Točno su opisane sve izvedbe Zajčevih djela, svečanih proslava u vezi s njima, posebno nedavne proslave stote godišnjice. Ovo je bez sumnje najtemeljitija i najpotpunija studija o Zajcu kod nas, kod koje osobito treba pohvaliti piščev golemi trud oko sabiranja i sređivanja gradiva te objektivnosti, kojom ih iznosi, ispravnost sudova, kojima ih popraćuje. Odlično djelce! V. R.

FILM

Film iz trapističkog života. Trapistički red je jedan od najstrožih redova uopće, u kojem je redovnicima zabranjeno uopće razgovarati, ne smiju nikad jesti mesa, moraju obavljati teške tjelesne poslove itd. Svijet za njih zna po trapističkom siru, po trapističkoj čokoladi i po drugim njihovim izvrsnim proizvodima. Nema ih mnogo. Kod nas imadu samostan u Banjaluci i u Rajhenburgu. U neobaviještenim krugovima kolaju svakojake vijesti o njihovu životu. Da se tom predusretne, pristao je opat trapističkog samostana u Soligny-la-Trapse u Francuskoj, da jedno pariško filmsko poduzeće filmuje čitav dnevni život u trapističkom samostanu. Hoće li se tko pobrinuti, da i kod nas taj zanimljivi film vidimo?

Salezijanski filmovi. Salezijanci su svakako jedan od najmodernijih redova. U svom radu služe se sad mnogo već i kinematografijom. U svom središtu u Turinu imadu već malu filmsku centralu s lijepim brojem vlastitih filmova iz salezijanskog misijskog djelovanja u Africi i Južnoj Americi, a sada se izrađuje velik film o cijelom životu bl. Ivana Boska, osnivača toga reda i velikog apostola omladine.

JE LI VAM POZNATO?

1. Tko je »Schiavonetto«?

2. Tko je blagoslovio godine 1683. kršćanske vojske pod Bečom? Gdje se čuva križ, kojim su bile blagoslovljene te vojske?

3. Kako su nastale akademije?

4. Što znači riječ »chic« (»šik«)? »chic« (»šik«)?

5. Gdje žive Kelti?

6. Može li stoljeće početi srijedom, petkom ili nedjeljom?

7. Je li isto »rodbina« i »svojta«?

ODGOVORI NA PITANJA IZ PROŠLOGA BROJA

1. U davnini se grad Hvar nazivao Ljesno, Lešno. Naziv je nastao od riječi »lijes«, što znači »drvo«. Tako se nazivao po šumama, što ga okruživahu. Od ovoga skrojiše Talijanci naziv Lesina. Tijekom vremena uzeše Hrvati po grčkom naziv Hvar.

2. Dalmatinska je rijeka Krka bila granica između Liburnije i Dalmacije.

3. Podneblje je Dalmacije umjereno. Radi toga tu i raste šumsko drveće i grmlje, što je skoro sve vazda zeleno. Šumsko je drveće: primorski bor, pinj, čempres, česmina, crnika, lovorika, rogač i šmrljika. Šumsko je grmlje i šiblje uglavnom ovo: vrijes, ružmarin, oleandar, kapinika, leprika, planika, smrča i t. d.

4. U Jadranskom moru žive jedna vrsta tulanja, kojoj je hrvatsko ime: morski medjed, morska medjedica, morska krava, morsko tele i morski fratar.

5. Misli se, da je grčki filozof Pitagora (živio u VI. stoljeću prije Isukrsta) prvi upotrebio riječ filozofija«, kada je tiraninu Leonu, vladaru Fliunta, grčkog grada na Peloponezu, na pitanje ovoga, u što se najbolje razumije i što najbolje znade, odgovorio: »Filozof sam«.

6. Pravo je ime talijanskog glazbenika Alojzija Palestrine (1514.—1594.) Ivan Petar Alojzij Sante. Nazvan je Palestina po mjestu rođenja.

7. Svježe sijeno miriše radi kumarina ($C_9 H_6 O_3$). Kumarin uspavljuje. Od njega prave: kumarinovu, melilot, octenu i salicilnu kiselinu, majski napitak i miomirise. M. T. M.

SAMKO

SLOVAČKA PRIČA ZA DJECU
NAPISAO JULIJE ZEYER
PREVEO DR JOSIP ANDRIĆ
ILUSTRIRAO KAMILO RUŽIČKA

(NASTAVAK)

ko je bio u crkvi. Nije znao, kako se tamo . ljudski val ga je tamo nekako bacio, morski val baca školjke na obalu. Le- među prosjacima i kljakavcima kod bron- sokih vratiju. Daleko od sebe, kod samog , gdje se služila misa, ugledao je opet bi- koga cara s blještavom trokrunom na glavi rugu onih deset kraljeva s istoka: sjedjeli su tribini, natkritoj zlatnim nebom. U veličan- venoj pjesmi pjevača, u buci srebrnih orgulja nuo je plač prosjaka i kljakavaca, ranjenih konjskim kopitima. I Samko je osjećao boli u boku i na ramenu, ali podnosio ju je tiho, bio je vičan podnositi. Gledao je k oltaru. Pogled je njegov željno tražio Kristov lik, tu slatku utjehu u svakom stradanju. Ali nije ga našao. Sveti taj lik bio je zastrt teškim grimiznim zastorom, crvenim kao krv, na kojem su blistale zlatom i srebrom išivene slike divljih jednoglavih i dvoglavih zvijeri grabljivaca; bili su to znakovi prisutnih kraljeva. Pred tim je zastorom stajala u pravoj šumi svjetiljaka monstranca, sjajna kao sunce, a iz treptanja njenih zlatnih i dijamantnih zraka svijetio je blijedi mjesec, bijela sveta hostija, neizrecivo uzvišena u svojoj snježnoj priprostoti. Usred te ljudske, bučne raskoši Samko je upirao u nju pogled pa se bacio na koljena i prignuo čelo. U veliku njegovu tugu prodirala je zračica slatkoga ganuća.

HTIO JE VIDJETI STAROG SVEĆENIKA...

Podigao je glavu pa se opet zagledao u monstrancu. Tu je uprepašten vidio, da je ona naglo počela rasti, da se pretvarala u nekakav dom, građen iz mjesečeva sjaja s kristalnim vratima, koja su se tiho otvarala, a iz tog zvjezdanim blještavilom punog šatora dizala se ta bijela hostija kao ukazanje. I gle, bio je to sam Krist! Bio je obučen grubom odjećom, ali čistom kao iz snijega, lice mu je bilo blijedo, a tamne mu oči bile su pune smilovanja, a smiješak mu je bio sunčan od ljubavi. Samko je mislio, da će sjesti uz bizantskoga cara, ali on je, a da nije ni pogledao na tribinu, polako stupao crkvom, nošen oblakom tamjana, dimom voštanica te je upravio korak u polutami, gdje su naricali kljasti i prosjaci, pa je tamo sjeo među njih. U taj čas Samko više nije vidio, ali je jasno ćutio utjehu te njegove svete prisutnosti, duša je njegova bila kao prožeta jutarnjim svitanjem. A na licu svih tih bijednih unaokolo, koji su trpjeli, vidjela se najedamput sreća. Nitko više nije osjećao bola svojih rana, svijetlo se razlijevalo iz očiju sviju, a svakomu je bilo, kao da su mu rasla krila. Samko je bio kao omamljen od sreće. Podigao je zahvalno oči k nebu.

Taj čas pojavio se na propovjedaonici stari priprosti svećenik. Imao je križ u ruci pa je blagosiljao najprije cara i kraljeve, a onda i puk. Trebao je da pozdravi okrunjene goste. Ali stajao je nijem, nije našao riječ, nekakav ga strah obuzimao, nije znao zašto. Tu se oglasilo tihom crkvom nešto ko posve slabi glas drozda. Bio je to besvijesni uzdah Samkov, pun onog slatkog blaženstva, koji je jednak molitvi. U čudu pogleda svećenik na onu stranu, otkud je dopirao taj ptičji pozdrav, pozdrav, koji se činio, da mu hoće dati odvažnosti, a začudio se još više videći sad sve one prosjake i bogalje obasjane nekim nadzemnim svijetlom. Nagla mu se tuga pokazala na licu, spomenuo se njihove bijede, nagli ponos došao je iza te tuge, jer je razumio, da ih Bog ljubi. Bilo mu je kao da Učitelj njegov govori, neka se pokloni pred veličanstvom ljudskog trpljenja i neka mu iskaže čast. Prignuo je čelo pred onima, za koje je znao, da su po njima prije malo časaka gazili konji, i glasom punim suza, upirući pogled u oči Samkove, koje su sjale kao one zvijezde, što su onda treptale, kad su anđeli pjevali: »Mir ljudima dobre volje« — govorio je svećenik tiho:

»Blago onomu, koji stupa po trnovom putu, jer će doći u raj!«

Samko se nasmiješio, kao kad izlazi zora. U njegovoj glavi više nije bila tama; pitanje »Kuda ću?« nije više imao one nejasne grozote, one bolne težine! Zagonetka cijelog njegova života bila je riješena! Samko se bacio na lice i dugo je zahvaljivao Bogu.

Samko se nije ni ganuo, dok crkva nije bila prazna. Onda je tiho koraknuo do sakristije, htio

je vidjeti starog svećenikâ, da mu zahvali za njegovu riječ i savjet. Našao ga je zaista još u sakristiji u društvu s nekoliko ljudi, s kojima je razgovarao. Samko je pošao ravno k njemu.

»Što hoćeš?« upita uljudno svećenik, koji ga je prepoznao.

Priprosti Samko nije znao, kako da mu zahvali i što da zapravo kaže, pa na koncu rekne tiho:

»Poći ću u nebo.«

Na to se oglasi prigušen smijeh prisutnih ljudi, a jedan od njih upita:

»A kojim putem, ludo?«

»Trnovim putem,« odvrati jednostavno Samko.

Smijeh sad više nije bio prigušen, a oči Samkove odavale su iznenađenje, što je i tu na tome svetome mjestu, i u prisutnosti tog dobrog svećenika naišao na uvredljivi smijeh. Velika tuga pokazala mu se na licu, ali onda se okrenuo k svećeniku, a oči su mu bile tako sanjarske i zamišljene, da je starac kroz njih vidio do dna njegove duše. Položi mu ruku na glavu te mu ganut reče:

»Zaista, doći ćeš u nebo! Bog te ljubi. Spomeni me se u svojoj molitvi!«

Tu se više nije čuo smijeh.

»Učinit ću to,« reče Samko jednostavno, poljubi svećenikovu haljinu i izađe tiho kroz otvorena vrata na trg pun sunca i buke.

Samko je tek drugi dan ujutro došao k sebi. Vidio je, da leži na postelji iz mirisnoga sijena, pokritoj doduše grubim, ali kao snijeg bijelim platnom, u priprostoj i čistoj sobici, kroz koje se otvoren prozor na nj nebo smiješilo i drveće šumilo. Miris i ptičji pjev prodirali su iz vrta u sobu.

Kraj postelje stajao je jedan od onih blaženih, koje je jučer vidio, gdje idu po stepenicama. Gledao je na bolesnika s dobrotom i sa sućuti. Kad se Samko na nj nasmiješio, nasmiješio se i on, uzeo čašu iz javorova drveta, punu vina, i primakne je bolesniku k usnama. Samkovim tijelom kao da je prostrujala sunčana zraka. Zatim mu je samostanac dao nekakvu hranu, a Samko je jeo i osjećao se jakim. Iza toga ga je samostanac stao ispitivati, tko je, otkuda dolazi i kamo ga vodi put. Samko mu je ukratko to ispripovjedio. Rekao mu je, kako je trpio i kako se na koncu po savjetu staroga svećenika dao na to, da traži raj.

»I tako sam,« reče na kraju, »našao dakle raj. Zar ne, da ne ću biti iz njega izgnan? «

Samostanac ga je gledao časkom začuđeno, a onda mu zaigra smiješak oko usta, ali smiješak pun dobrote.

»Ne ćeš biti izagnan,« reče mu konačno. Otišao je i ostavio sretnoga Samka snu, koji će ga ojačati. Svojim je drugovima, koji su se baš bili skupili u blagovaonici, ispripovjedio sve, što je o Samku znao, a svi su sa smiješkom potvrdili, da Samko ne će biti izagnan iz svoga raja. Dogovorili su se, da će mu dati posla u vrtu, a zato, što su mu sile smalaksale, bit će taj posao lagan.

I tako je dakle Samko ostao u tome raju. Nije bilo sretnijega stvorenja od njega! Smio je ići po samostanu, kudagod ga volja, mogao se šetati po vrtu i po šumi, a svoj je ne baš teški posao obavljao po svojoj volji. Ali nije tratio vrijeme. Osim u vrtu radio je i u šumi, nosio odanle drva i ložio u kuhinji vatru, pa i u veče u blagovaonici, ako je bilo hladno ili kišovito. Rado je slušao pucketanje vatre, taj plamen, što je sukljao, činio mu se također nešto kao ogromna ptica zlatnocrvenih krila, kojima je mahala i udarala, da su sve iskre iz njih vrcale. Iza objeda samostanaca obilazio je oko stola sa zdjelom, a oni su mu u nju metali jela, koja je on onda s pticama u vrtu i u šumi dijelio.

Kako se Samko bio sretan! Nije više znao, što je bijeda, a u očima tih u bijelo obučenih samostanaca nije nikada vidio zla pogleda, na njihovim usnama nije nikada opazio zla posmijeha, od njih nije nikada čuo uvredljivih riječi. Pa kako da onda nije vjerovao, da živi zbilja među blaženima? A da je onako priprost, kakav je bio, vremenom i kod njih budio veselo raspoloženje, toga nije slutio, jer mu nikada nisu dali, da to osjeti. Gledali su na nj kao na napola suludo stvorenje, s kojim su sjećali sućut i koje nikada ne bi žalostili, ali ipak ga za čovjeka s besmrtnom dušom gotovo i nisu držali, a pogotovo ga nisu smatrali čovjekom, koji bi bio ipak njima ravan. Bili su previše uvjereni, da stoje visoko, visoko nad njim sposobnošću svoga razuma. Ali da bi razumjeli i znali cijeniti tu priprostu dušu, koja je u samoj ljubavi vidjela raj, za to su njihova srca bila previše svjetski ohola, previše svijetom zadojena, premda su ih visoki zidovi i duboka samoća dijelili od njegova ništavila.

(Nastavit će se.)

ŠALE

Solo. U jednoj glazbenoj dvorani guslači su već bili udesili svoja glazbala. Čekali su, da se publika primiri, ali to kanda nije išlo. Provuče se stoga ispod zastora poslužnik, koji je dizao i spuštao zastor, te reče: »Gospodo, ja sad imam solo«. Cijela dvorana utihne, a on »solo« podigne zastor...

Našao što je tražio. »Jesi li se moguće oženio?«

»Pa da, znaš, kao samac nisam se nikada osjećao dobro ni doma ni vani, a sada se upravo izvrsno osjećam vani.«

Auto i žena. Gospodinu Murgiću se zapalio auto, koji je srećom bio osiguran, te je vlasnik, nakon što su sve formalnosti obavljene, otišao osiguravajućem društvu po osigurninu. Ali tamo mu rekoše, da mu novac ne će biti isplaćen, nego da će osiguravajuće društvo na svoj trošak dati auto popraviti.

»Šta?« zgrane u čudu razočarani vlasnik auta. »E, ako vi tako radite, onda mi vratite premiju, koju sam uplatio za osiguranje svoje žene!«

Odučava sina laganja. »Već sam te, dragi sinko, nekoliko puta uhvatio, da lažeš. Ne ću da to više bude, jesi li razumio?«

»Jesam, oče!«

Uto zazvoni telefon.

»Uh, taj nesretni telefon!« uhvati se otac nervozno za glavu, pa će sinu: »Idi, vidi, tko to zove, pa ako tko za mene pita, reci, da nisam doma.«

Nesporazumak. »Moja žena mene ne razumije. A vaša?«

»Moja? Ta ona vas ni ne pozna.«

Nježan sud. »Dragi mužiću,« mlada će žena, »misliš li zbilja, da sam previše soli metnula u juhu?«

»Ne, dušo,« nježno će mladi muž, »ali možda je malko premalo juhe za tu sol.«

Posijali sol. U jednom malom seocetu nije bilo dućana, te su seljaci morali ići u drugo selo kupovati soli. To im je napokon dodijalo, pa su odlučili posijati sol, ne bi li im narasla. Smišljeno učinjeno. Posijaše sol oko svojih kuća. U proljeće svuda, gdje su zasijali sol, izrasla kopriva. Kad su vidjeli mladu koprivu, poveseliše se, da to raste sol, te stadoše lizati lišće koprive, da se sami uvjere o tom. A kad im je kopriva čestito ispekla jezik, najmudriji između njih reče:

»Kako li će slana biti ta sol, kad je već mlada tako oštra!«

Proširili crkvu. Seljacima iz sela Brzinovaca bila pretijesna crkva. Dogovoriše se dakle, da će je proširiti. Najsnažniji između njih dođoše, svukoše kapute, ostaviše ih vani te zatim uđoše u crkvu, poduprješe se o zidove, ne bi li ih tako potisnuli u širinu. Namučiše se i oznojiše, a dotle dođoše neki cigani, pokupiše njihove kapute ispred crkve i brže-bolje umakoše s lijepim plijenom. Kad se Brzinovčanima već činilo, da su dosta gurali zidove, izađoše da vide, za koliko su crkvu proširili. Videći, da im nema kaputâ, jedan će:

»Gle, pomaknuli smo zidove čak i na naše kapute. Sad ih moramo gurnuti malo natrag, da dođemo do svojih kaputa.«

I gurali, gurali, ali kaputa nema te nema. Tada se razljutiše i stadoše rušiti crkvu, da se domognu svojih kaputa. Srušiše je, ali kaputima ni traga.

Obrana od posjeta. »Deklamiraš li rado pjesmice, dragi Željko?« upita četirigodišnjeg dječaka jedna gospođa, koja je njegovoj majci došla u posjete.

»Ne, ali mama kaže, da uvijek nešto deklamiram, kad netko, tko je došao k nama u posjete, ne će dugo da ode.«

DOBRIJAN I RAZBOJNIK

Da predobro srce
naš Dobrijan ima,
to je posve jasno
i poznato svima.

U nevolji noža
oštroga se hvata,
razbojniku hudom
reže konop s vrata.

Liječi ga i pazi
kao dobra mati,
dokle ga životu
opet ne povrati.

Ali čim razbojnik
otvorio oči,
na dobroga čiku
kao tigar skoči!

ŽENSKA MODA

LAGANI JUTARNJI KAPUT SA SIVIM I KESTENJASTIM ČETVORINAMA. Haljina je od kestenjastog crepa, obrubljena bijelim i četvorinastim materijalom

Lijevo: ELEGANTNA HALJINA OD CRNOG CREPA SA ŽUTIM KRUGOVIMA (Šešir od istog materijala)

Desno: POPODNEVNA HALJINA OD CREPA SA CRVENIM I BIJELIM CVJETOVIMA NA MODROJ PODLOZI (Šešir bijeli, a oko vrata modri svileni šal)

KRIŽALJKA

Sastavio *Antun Bujan*

Vodoravno: 1. Usklik. 4. Egip. božanstvo. 5. Pamet. 7. Karta. 8. Kajk. upit. zamj. 9. Vok. i kons. 10. Ime autora »Branke«. 12. Franc.: zlato. 14. Mjera zemlje. 15. Njem. lič. zamj. 16. Ime hrv. političara. 17. Stari veznik. 18. Prijedlog.

Okomito: 1. Ptica. 2. Ptica. 3. Ptica. 6. Ptica. 7. Skladište oružja. 13. Kokot. 19. Papiga.

ODGONETKA KRIŽALJKE IZ 29. BROJA »OBITELJI«

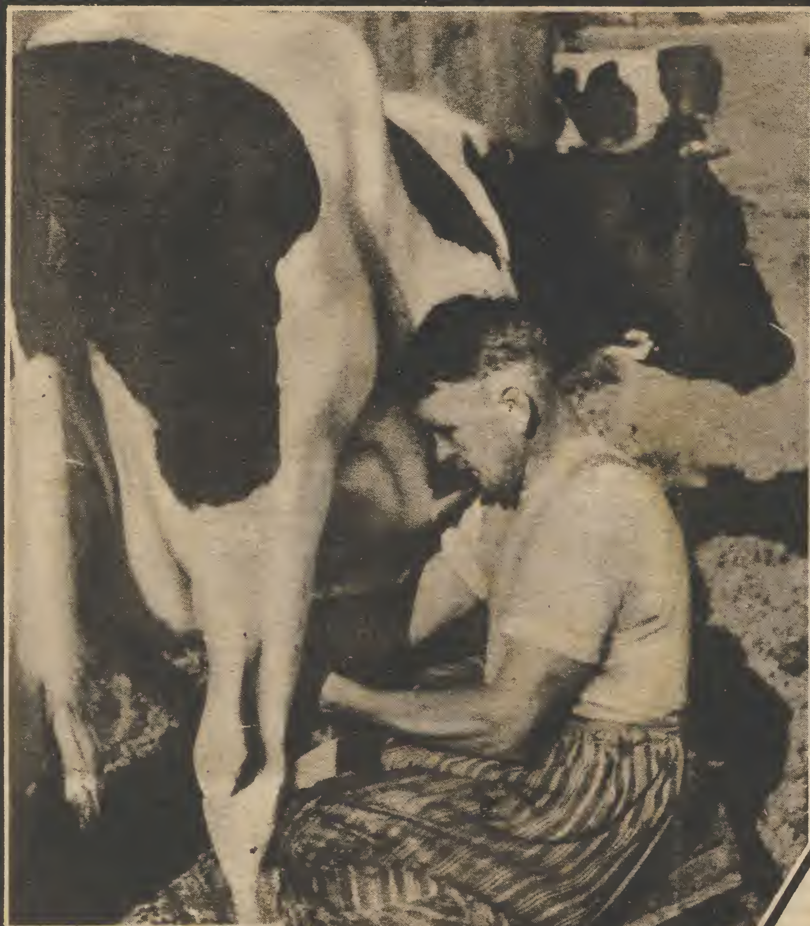
Vodoravno: 1. On. 3. Ti. 5. Nos. 7. Lov. 8. Ola. 10. Bloka. 13. Kovač. 14. To. 15. Il. 16. Ovi. 17. Sto. 18. Mi. 19. Io. — Okomito: 1. Oni. 2. No. 3. To 4. Ivo. 6. Sala. 7. Lako. 10. Lopovi. 11. Okovi. 12. Učiti. 14. Tom. 15. Leo.

RODITELJIMA NA ZNANJE!

Redovnice Uršulinke otvaraju 1. rujna 1933. konvikt u Zagrebu (Vlaška ulica 75) za učenice, koje bi polazile srednje škole grada Zagreba. Budući da je broj mjesta ograničen, upozoravaju se cijenjeni roditelji, da za vremena zatraže sve upute kod: Uprave uršulinskoga zavoda, Zagreb, Vlaška ulica 75.

Ilustrovani tjednik „Obitelj“ izlazi svake nedjelje. Pretplata 30 Din na tri mjeseca, za inozemstvo 3 dolara godišnje. Pretplata se plaća unaprijep Rukopisi se ne vraćaju. „Obitelj“ izdàje Konzorcij Kuća Dobre Štampe. Za izdavača i uredništvo odgovara Dr Josip Andrić, glavni urednik „Obitelji“ Zagreb, Trenkova 1. Adresa uredništva i uprave „Obitelji“: Zagreb, Trg Kralja Tomislava 21. Telefon 54-17. Ček. rač. pošt. šted. br. 33.536. „Obitelj“ se tiska u Tiskari Narodnih Novina u Zagrebu. Za tiskaru odgovara V. Kirin, Zagreb, Deželićeva ul. 2.

NAJZDRAVIJE PIĆE ZA LJETO
(MLIJEKO)

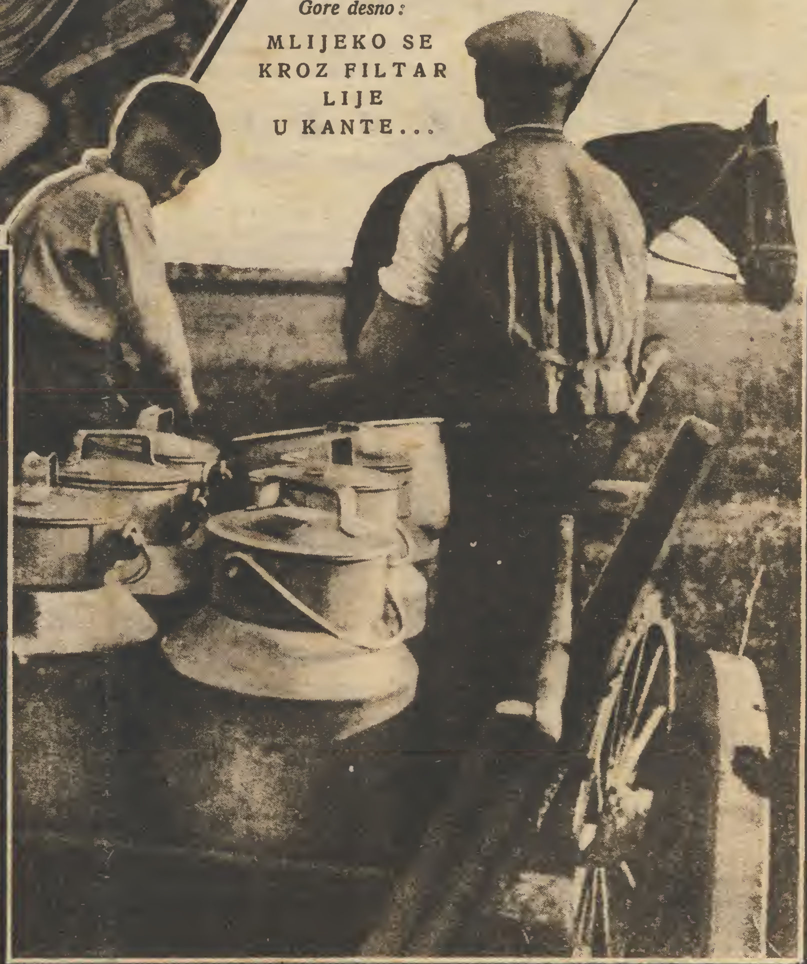

Gore desno:
MLIJEKO SE KROZ FILTAR LIJE U KANTE...

Gore:
ZA MUZENJE TREBAJU SNAŽNE RUKE

Lijevo:
DOISJETLJIVI DOMAĆIN, KAD IDE DA MUZE, NOSI SOBOM PRIVEZAN STOLČIĆ, DA MOŽE LAKŠE OBAVLJATI SVOJ POSAO

DOK JE GAZDA UŠAO U KUĆU, MOŽEMO SE KRIŠOM NAPITI MLIJEKA... PA BILO I IZ POKLOPCA...

KANTE SU PUNE, KOLA SU SPREMNA... I SAD MOŽEMO KRENUTI U GRAD...

Naslovna slika: **Kod Maksimirskog jezera u Zagrebu** — *Foto Ivka Marušić*